

Evijärvi 2019

Moskuanniemi, solunesteputken
linjauksen
arkeologinen koetutkimus

Hans-Peter Schulz ja Jaana Itäpalo 13.5.2019

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIA*PALVELU*

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen tarkkuusinventoinnin Evijärvellä Moskuanniemellä suunnitellun solunesteputken linjauksella. Työn tilaaja on Evijärven Peruna Oy. Maastotyön tekivät FM Jaana Itäpalo ja FM/MA Hans-Peter Schulz 10.5.2019 yhteensä 1 henkilötyöpäivän aikana.

Tarkkuusinventoinnissa alueelta löytyi kolme historiallisen ajan muinaisjäännöstä: 1 tervahauta, 2 tervapirtin kiuas, 3 tuhoutunut tervahauta. Lisäksi alueelta havaittiin useita resientejä maa-ainesottokuoppia, joista osa oli aiemmin tulkittu kivikautiseksi asumuspainanteiksi. Merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta ei inventoinnissa havaittu.

Solunesteputken sijoittamisella suunnitelman mukaisesti ei olisi vaikutusta muinaisjäännöksiin.

Sisällysluettelo

S.

1. Perustiedot.....	1
2. Lähtökohdat ja menetelmät.....	1
3. Alueen maankäytön historiaa	4
4. Tulokset.....	5
5. Yleiskartta kohteet.....	6
6. Kohdehakemisto.....	6
7. Kohdekuvaukset.....	7
8. Aineistoluettelo.....	10

1. Perustiedot

Inventointialue: Solunesteputken linjaus muinaisjäännöskohteen Moskuanniemi 2 (tunnus 1000030080) kohdalla Evijärven keskustaajamasta 10,5 km luoteeseen

Tilaaja: Evijärven Peruna Oy

Inventoinnin laji: koetutkimus, tutkimuslupa MV/17/05.04.01.02/2019

Kenttätöaika: 10.5.2019, yhteensä 1 kenttätöpäivä

Karttanumerot: TM35-lehtijako, P4222L

vanha yleislehtijako, 2314 03, 2314 06

Korkeus: 63-67 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio) Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo

Aiemmat löydöt: - **Koetutkimuslöydöt:** -

Aiemmat tutkimukset: tarkastus P. Pesonen 2016 (ei raporttia rekisteriportaalissa)

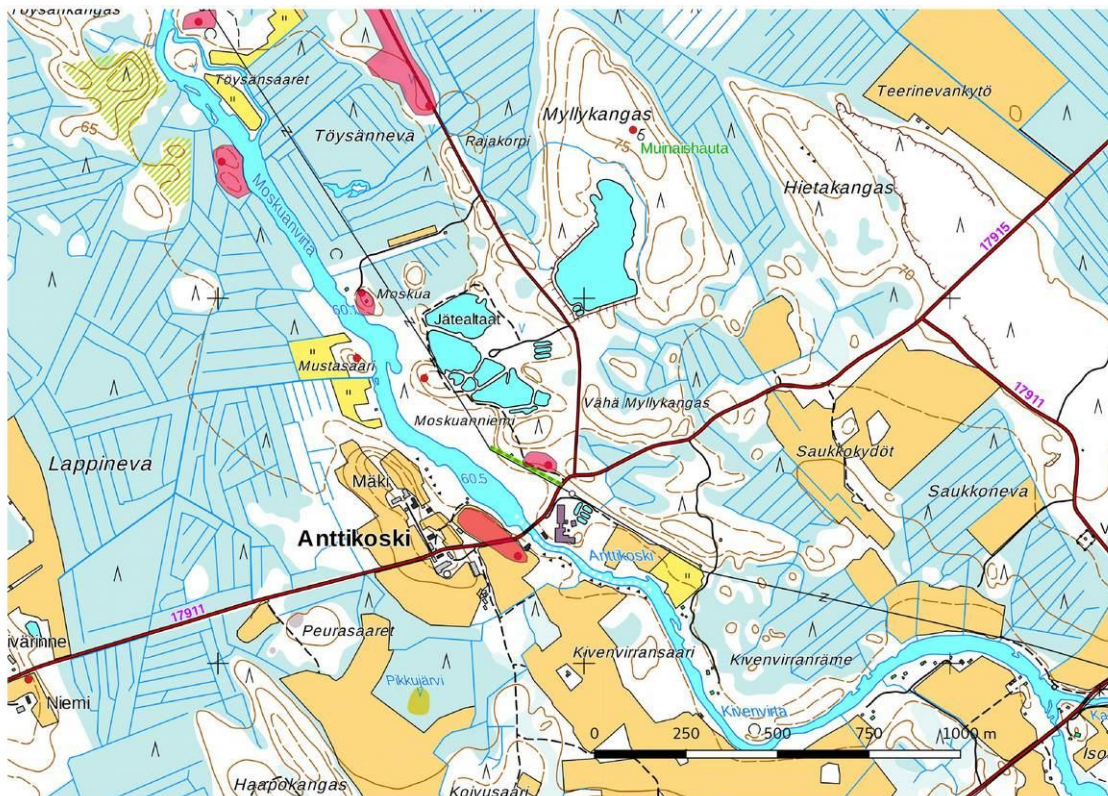
Aiemmat tutkimukset lähialueella: C.F. Meinander kaivaus ja tarkastus 1950, Kerttu Itkonen tarkastus 1968 Mirja Miettinen inventointi 1971, Mirja Miettinen inventointi 1973, Pentti Rislä tarkastus 1999, Simo Vanhatalo koekaivaus 2000, Vesa Laulumaa inventointi 2013, Timo Jussila ja Timo Sepänmaa/Mikroliitti Oy inventointi 2014.

Kartta 1. Kohdealueen sijainti. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1: 250 000, kohdealue merkitty mustalla ympyrällä, maastokarttarasteri 1:250 000 4/2019.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Alueelle on suunnitteilla lähellä sijaitsevan Evijärven Peruna Oy -tehtaan toimintaan liittyvän solunesteputken uudelleen asentaminen. Suunniteltu putkilinja sivuaa Ähtävänjoen itäpuolella sijaitsevaa muinaisjäännöskohdetta Moskuanniemi 2 (mj-tunnus 1000030080). Vuonna 2016 P. Pesosen tekemän tarkastuksen perusteella paikalla on kivikaudelle ajoitettu asuinpaikka, johon kuuluu ainakin kolme asumuspainannetta.

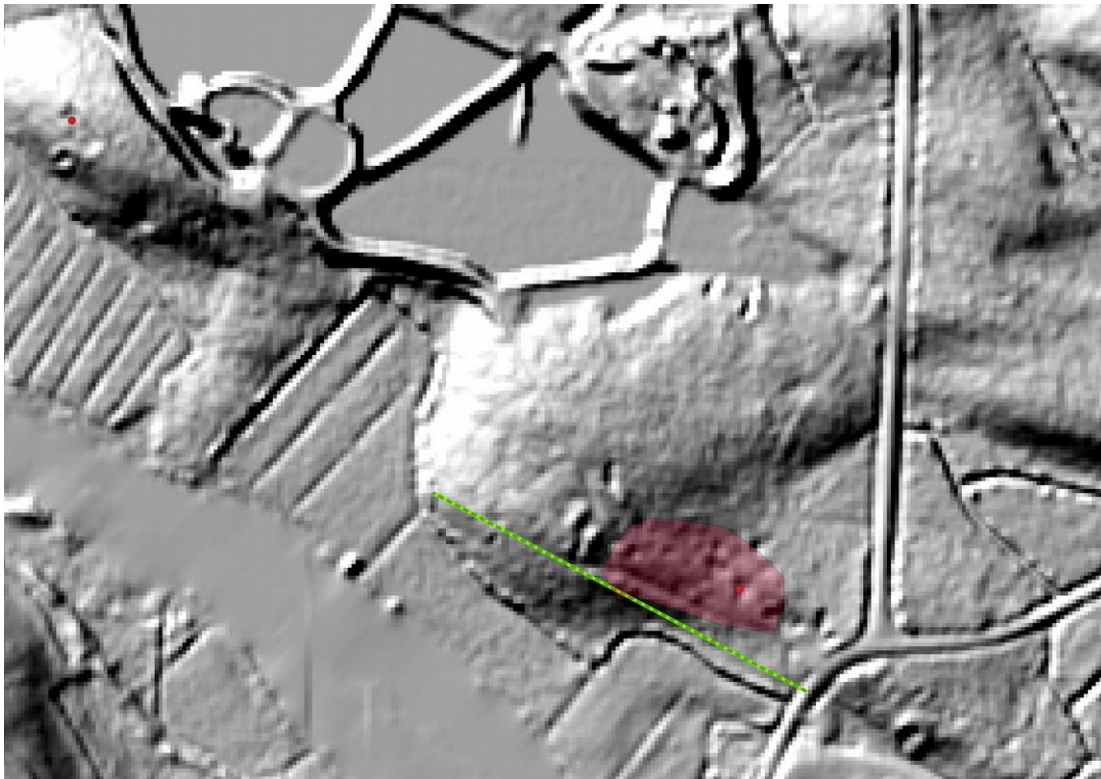
Kartta 2. Moskuanjärven ja Anttikosken kivilautinen asuinpaikkakeskittymä. Muinaisjäännöspiste punaisena, aluerajaukset vaaleanpunaisena. Kohde Moskuanniemi 2 on kartan keskellä, solunesteputkenlinjaus vihreänä katkoviivana. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2019.

Kartta 3. Solunesteputken linjaus, mk 1:2 000. Mj-rekisteriin merkitty muinaisjäännöspiste punaisena ja aluerajaus vaaleanpunaisena. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2019.

Kartta 4. Ortokuva, mk 1:2 000. Mj-rekisteriin merkitty muinaisjäännöspiste punaisena, aluerajaus vaaleanpunaista. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2019.

Kartta 3. Laserkeilausaineistoon perustuva vinovalovarjoste mk 1:2 000. Mj-rekisteriin merkitty muinaisjäännöspiste punaisena, aluerajaus vaaleanpunaista. Tervahauta 1 näkyy selvästi aluerajauksen länsi-/luoteispuolella. Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineisto 5/2019.

Esiselvityksessä arvioitiin lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tulokset. Lisäksi käytettiin GTK:n kallio- ja maaperäkartoja, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvia, korkeusmallia sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineistoa. Koekuoppien tekeminen tutkimusalueelle osoittautui hyvin kivisen maaperän takia miltei mahdottomaksi. Havaittuihin maakuoppiin tehtiin lapiopistoja ja niitä sekä niiden ympäristöä kairattiin.

Alue sijaitsee Ähtävänjoen koillispuolella jokisuusta 1,7 km luoteeseen. Lähialue on kumpuilevaa pohjamoorenialuetta, jossa esiintyy laajoja soistumia. Koillispuolella kulkee laaja kaakko-luode-suuntainen noin 18 km pitkä harjujakso jokisuusta Lappforsille asti. Moskuanniemestä harju kulkee noin 1,2 km:n etäisyydellä joen koillispuolella.

Putkilinjauksen kaakkoisosaa maantieltä kuvattuna, oikealla edessä liittymiskohta tien vieressä, jossa on hyvin kivistä maaperää.

Putkilinjauksen keskiosaa kuvattuna luoteeseen.

Vanha lato linjauksen koillispuolella.

Varttunutta kuusimetsikköä harjanteen luoteisosassa.

3. Alueen maankäytön historiaa

Esihistoriallinen aika

Kivikautinen asutus levisi seudulle noin 6000 vuotta sitten ennen Evijärvi kuroutui Litorinamerestä, Ähtävänjoen laakson kohdalla oli muodostunut pitkä kapea vuono. Suurin osa asuinpaikoista löytyy harjun liepeiltä, joitakin myös soraharjanteilta. Järven kuroutumisen jälkeen asutus siirtyi maankohomaisen myötä luoteeseen. Ähtävänjoen koskia käytettiin kuitenkin vielä pitkään kalastukseen.

Historiallinen aika

Ote vuoden 1845 pitäjänkartasta, tutkimusalue sijaitsee kartan alaosassa Antinkosken talon kohdalla joen koillispuolella.

Hankealueella ei ole merkkejä historiallisesta asutuksesta tai muusta ihmisen toiminnasta. Lähin historiallinen talo on Antinkoski, josta toistaiseksi löydetty vanhin kirjallinen maininta on vuodelta 1824.¹

4. Tulokset

Tarkkuusinventoinnissa löytyi alueella kolme historiallisen ajan muinaisjäännöstä: 1 tervahauta, 2 tervapirtin kiuas, 3 tuhoutunut tervahauta.

Lisäksi alueella on useita resentejä maa-ainesottokuoppia, joista osa oli tulkittu aiemmin asumuspainanteiksi. Merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta ei inventoinnissa havaittu.

Suunnittelulla solunesteputkella ei ole vaikutusta muinaisjäännöksiin.

Lestijärvellä, 13.5.2019

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

Jaana Itäpalo

Jaana Itäpalo

¹ <https://gw.geneanet.org/strang?n=antinkoski&oc=&p=liisa+mikontytar>

5. Yleiskartta kohteet

Yleiskartta. Kohteet 1-3 punaisena pisteenä: 1 tervahauta, 2 tervapirtin kiuas, 3 tuhoutunut tervahauta, muinaisjäännösalue rajattu punaisella. Maa-ainesotokuopat ja resentit kuopat vihreänä. Mj-rekisterin rajausta vaaleanvioletti, mj-piste punaisena. Solunesteputken linjaus vihreänä katkoviivana.

6. Kohdehakemisto

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	status
1. Moskuanniemi A	7	Työ- ja valmistuspaikat / tervahaudat	uusi aika	1	U
2. Moskuanniemi B	8	Asuinpaikat / tervapirtin pohjat	uusi aika	1	U
3. Moskuanniemi C	9	Työ- ja valmistuspaikat / tervahaudat	uusi aika	1	m

Taulukko. Status: U uusi muinaisjäännöskohde/löytöpaikka, MJ tunnettu muinaisjäännöskohde, KP muu kulttuuriperintökohde, m tuhoutunut muinaisjäännös.

7. Kohdekuvaukset

1. Moskuanniemi A

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P4222L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2314 03
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7039823 I: 318578
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z 167 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, ,valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvas: Harjanteen lounaisrinteellä on kookas tervahauta, halkaisija noin 20 m, kuopan syvyys on 1,3 m. Halssi suuntautuu etelään, ja se on kylmämuurattu, pituus 3 m. Halssista lähtevän leveän ojan pituus on noin 4 m. Tervahaudan kaakkoisreunan yli on tehty metsätie. Haudan päällä kasvaa eri-ikäisiä kuusia ja koivuja.

Vaikutusten arvio: Hankkeen toteutuksella ei olisi vaikutusta kohteeseen; sm-merkintä, alue, aluerajaus ulottuu kohteelle 2, tervapirtin kiuas.

Tervahauta kuvattu länteen.

Halssi kuvattu pohjoiseen

2. Moskuanniemi B

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P4222L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2314 03
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7039843 I: 318843
Tyypin tarkenne	Tervapirtin pohjat	N2000	Z 166 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, koekuopitus, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Tervahaudasta kohde 1, Moskuanniemi A, 20 m kaakkoon on tervapirtin kiuas. Rakenteen mitat ovat 2,2 x 2,0 x 0,5 m, se on miltei kokonaan aluskasvillisuuden peittämä. Humuksen alla on isoja palaneita kiviä, hiekkaa ja nokimaata.

Vaikutusten arvio: Hankkeen toteutuksella ei olisi vaikutusta kohteeseen; sm-merkintä, alue, liittyy samaan aluerajaukseen kuin kohde 1.

Kiuas kuvattu pohjoiseen.

Maanottokuoppa kiukaan vieressä.

Matala maanottokuoppa alueen itälaidalla.

Maanottokuoppa alueen keskiosassa

3. Moskuanniemi C

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P4222L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös /tuhoutunut	Vanha yleislehtijako	2314 03
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7039777 I: 318565
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z 164 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, ,valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Harjanteen alarinteellä on miltei kokonaan tuhoutunut tervahauta, vain eteläsuuntaan lähtevä halssi on osittain säilynyt. Päällä olevien kantojen perusteella hauta tuhoutui ja vuosikymmeniä sitten

Vaikutusten arvio: Hankkeen toteutuksella ei olisi vaikutusta kohteeseen; sm-merkintä (?).

Halssi kuvattuna itään.

8. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Kapsi ry, >wms-server <http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Evijärvi

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_raportti_list.aspx

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>